UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Spiritus

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Spiritus.

❡ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

SPiritus, Græce *πνεῦμα, ατος, τὸ,* & *πνέω,* ſpiro & *πνευματικὸς, ῦ, ὁ,* ſpiritualis dicitur. Spiritus dicitur ſeptupliciter, aer, vel ventus, corpora beatorum, animæ beatorum, virtus imaginatiua, mens, Deus, *ſecundum B. Thom. prima parte, quæſt.4.art.3. & 1. ſentent. diſt.12.q.4.c.*

Spiritus ſanctus eſt tertia perſona in diuinitate à patre filioque procedens : competit autem ei diffinitio perſonæ. Nam perſona eſt, *ſecund. Boet. lib. de duabus naturis,* rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia.

Spiritus Hebr. *Nepheſch,* anima, anhelitus, ſpiritus vitalis, pars nobilior, qua homo viuit, alitur, ſentit, aut ratiocinatur. Hæc omnia brutis ſunt communia nobiſcum præter rationem. Item *Nepheſch,* ſumitur pro vita animali, ſeu vegetatiua, quæ conſtat anhelitu & reſpiratione : ideoque ſæpe vox illa intelligitur de corpore, in quo eſt anima ſeu habitus. Deinde per Catachreſin pro corpore exanimi, in quo fuit halitus, iam emiſſus. A verbo *Nippaſch,* Animatus eſt reſpirando, reſpirauit, recreatus eſt, animo refrigeratus eſt, vt cum attrahitur ſpiritus placide, reſtauratur & vegetatur anima. Hinc per aphæreſin *ψύχω, ψυχόω,* animo, viuifico, recreo. 2. A verbo *Naſcham,* anhelauit, anhelitum emiſit, exhalauit, ſuſpirauit (cognationem habente cum verbo *Naſſchab,* flauit, & *Naſſchaph,* efflauit) deriuatur nomen *Neſſchamah* halitus, anhelitus, & anhelatio, *Gen.2.7 Deut.20.16. Iob.27.3 Eſaiæ* 57.16. 3. *Ruach,* Spiritus, frequenter occurrit, nomen deriuatum à verbo *Roach,* Spirauit, efflauit ventum ſeu halitum. Eſt verbum actiuum & cognationem habet cum verbo neutro *Rauach,* fuit, reſpirauit ad aerem, vnde *αὖρα,* & latinum aura : item cum *Riach,* odoratus eſt reſpirationem. Hinc *ἀὴρ,* aër, ventus. Gall. *L'air,* apud Prophetas, de Deo, de ſpiritu ſancto, de anima humana, de angelis, de plagis mundi, ex quibus venti ſpirant, occurrit vox *Ruach,* in numero ſiugulari, & *Ruchoth,* in plurali *Pſalm.*31.6. & 33.6. & 104. 4. *Eſai.*11.2.1.*Sam.*16. *verſ. vlt. Ezech.* 37.9. *Ierem.* 49. *circa finem, Zach.*2.10.

❡ BIBLICI LOCI.

Spiritus *Primo,* pro affectu, impulſu ſeu afflatu, & animi motu ſiue bono, qui à Spiritu ſancto proficiſcitur, ſiue vitioſo, qui à Diabolo excitatur, *Dan.4.vers.5.6. & 5.verſicul.*11.14. *Luc.4. verſ.* 33. & 99.55. *Epheſ.*2.2. vnde factum eſt, vt dona Dei vocentur ſpiritus : & è contrario, vitia quoque ſpiritus nomen ſortiantur, vt, ſpiritus auaritiæ, ſuperbiæ, furoris, &c. *Secundo,* pro animo, 1. *Paralip.*5 26. *Luc.*10.21. *Ioan.*13.21. *Tertio,* pro anima immortali, *Eccl.* 12.7. *Matth.*16.50. *Ioan.*19.30. *Actor.*7 59.1.*Corinth.*2.*verſic.*11.& 6.20.2.*Corinth.*7.1. *Hebr.*12.9. Spiritus, id eſt, anima, in morte Deo commendandus, *Exempla* : Dauid, *Pſalm.*31.6. Chriſtus, *Luc.* 23.46. Stephan, *Actor.*7.59. *Quarto,* Spiritus per mimeſin, pro commentis & ſomniis hominum, quibus ſpiritus prætexitur, 2. *Theſſ.*2.*verſ.*2. *Quinto,* pro ſpirituali Dei cultu, *Philip.*3.3. *Sexto,* in genere, pro omnibus Spiritus ſancti donis & gratiis ſpiritualibus, 2. *Corinth.* 11. *verſic.* 4. quibus prædicati Chriſti vis ac potentia in animis credentium, teſtibus etiam infidelibus obſignabatur, *Marc.*16.20. *Actor.*8.15. & 18.2.1.*Corinth.*1.*verſicul.*5.7. & 14. 12. *Galat.*3.2. *Septimo,* pro Euangelio, 2. *Corinth.* 3. *verſicul* 6. & ſpirituali Euangelii efficacia, *Galat.*3.3. *Octauo,* pro hominis parte regenerata, *Roman.*7.6. *Ioan.*3.6. *in poſteriori parte verſus,* hoc eſt, pro toto homine ſpirituali, Spiritus ſancti gratia Chriſto inſito, ac proinde in eo renouato, qui & ipſe ſpiritus dicitur, vt natura eius perennis, pura ac immortalis ſignificetur, quamuis adhuc ſuperſit lucta carnis, adeo vt vnus & idem homo fidelis, quamdiu hic verſatur, & caro & ſpiritus diuerſis reſpectibus dici poſſit, vt ſuo exemplo elegantiſſime deſcribit Paulus, *Roman.* 7. 21. *Nono,* pro altera parte hominis regenerati, videlicet anima, *Roman.*8.10. *Decimo,* pro cœleſti & integra, terrenæ ſiue peccati iugo mancipatæ naturæ oppoſita, *Verſic.*14. *Vndecimo,* pro mente ſeu rationis ſede, & *τῷ ἡγεμονικῷ.* 1. *Corinth* 2. *Verſicul.* 11. & 16. *verſicul.* 18. 2. *Corinth.* 2.12. & 7. *verſicul.* 1. 12. 1. *Theſſal.*5.23. *Hebræorum* 4.12. *Duodecimo,* pro diuina Chriſti potentia, & efficacia Deitatis in humanitate aſſumpta, *Matth.*12.28. *Romanor.*1.4. *Timoth.*3.*Verſicul.*16. *Hebræorum* 9.14. 1. *Petr.*3. *Verſicul.*18.19. ſic accipiunt nonnulli, & 1. *Ioan.*5.8. *Decimotertio,* pro Deitate Chriſti, *Ioannis* 6.63. in poſteriore parte verſus, & 1. *Petr.*2.18. *Decimoquarto,* pro iis qui ſe ſpiritu præditos dicunt ad obeundum prophetiæ munus *μετωνυμικῶς,* 1. *Tim.*4.1.1. *Ioan.*4.1. *Decimoquinto,* pro ſpiritualibus exercitiis, *Galat.*6.*verſic.*8. ſpiritus mandato oppoſitus, *Ioan.*4.23. quod carnale dicitur, *Heb.*7.*v.*16. in ſeſe videlicet conſideratum, & ſigno ſeipſa ſubiunctum.

Spiritus adoptionis, *Rom.*8.15. Spiritus compunctionis, 11.8.
dæmonii, aut dæmoniacus, pro Diabolus, Hebraiſmus,
33. dilectionis, 2. *Timoth.*1.7. erroris, *ibidem.* Filii, *Galat.*
*ſicul.*6. Dicitur autem Spiritus ſanctus peculiariter Filii
cum & patris & filii ſit ſpiritus, eo, quod per eum obſign
ſtra in Chriſtum adoptio. Spiritus ex fide, *Galat.*4.5.
ritus qui fidem gignit, ſeu qui fidelibus datur. Spiritus
*Hebr.*10.*Verſic.*20. gratiæ & precum, *Zach.*12.*Verſ.*10.
pro morbo à Satana inflicto, *Luc.*13.11. vt explicatur,
pientiæ, intelligentiæ, conſilii, fortitudinis, ſcientiæ &
*Eſa.*11.*verſic.*2. Spiritus ſapientiæ pro dono ſapientiæ per
ſanctum infuſo. *Epheſ.*1.17. ſpiritus lenitatis, pro ſpiritu
leniter affecto, Hebraiſmus, 1. *Corinth.*5.2. ſpiritus ſancti
*Rom.*1.4.

Spiritus ſeruitutis, *Rom.*6.15. ſobrietatis, 1. *Tim.*7.
nis, *Epheſ.*1.13. ſic dicitur, quia non adfert legis & ſeruitu
rem, ſed promiſſionem gratuitæ adoptionis ſuis donis
in credentium animis. Spiritus mundi, 1. *Corinth.*2.12.
ctus à Paulo, quia doceat quæ mundus curat, & quorum
ces ſunt homines quadam naturæ ſponte : Prophetarum
pro doctrina quam adferunt Prophetæ ſpiritu Dei afflati
14.32. veritatis, *Ioan.*14.*Verſic.*17. vocatur ſic, non tam
ſe verax eſt, vtpote Deus æternus, quam ab effectu, quod
tem inſpiret, *Ioan.*16.13. Prophetæ etiam & Doctores
ſpiritus veritatis, 1. *Ioan.*4.6. quaſi dicat, ſpiritus veridici
tra ſpiritus erroris, vocantur ſpiritus errantes, & alios
adducentes. Spiritus virtutis, 2. *Timoth.*1.7. vitæ, pro vita
*Apoc.*11.11.

Spiritus, numero multitudinis, pro interioribus animi
ptionibus, 1. *Corinth.*12.10. ſpiritus ſeptem, Dei maieſta
guntur quaſi ſtipatores, *Apocalip.*1.4. non quaſi illos
ex parte, vel Deo exæquet, vel cum Chriſto conferat :
Paulus teſtes vna citat Deum, Chriſtum & Angelos, 1. Tim.
21. Nam quod ſeptem hos ſpiritus nonnulli pro ſpiritu ſancto
perunt, cuius ſeptiformis (vt loquuntur) ſit gratia,
minime placet, & refellunt illam interpretionem ex Apoc.
6. vbi iidem ſpiritus, agni cornua & oculi, quod eſt,
dicuntur.

Spiritus ſanctus : Spiritus ſanctus pro ſpiritualibus
*μετωνυμικῶς, Luc.*2.25. *Ioan.*7.39. *Actor.*8. *verſicul.*15.17.
& 11. *Verſicul.*15. & 15.8. & 19. *Verſicul.*2.6.1. *Corinth.*14.
efficacia Chriſti, quam per Spiritum ſanctum exerit in
uificandis & ſanctificandis, *Matth.*3.*Verſ.*11. Spiritus ſanctus
tertia in ſancta Triade perſona, qui vna cum Patre & Filio
tia & Deitate idem eſt : Deus diſerte appellatur, *Eſa.*26.
*Actor.*28.*verſ.*25.26. & 5.*Verſ.*3.4.1.*Cor.*3.*Verſ.*6. & 6.*verſ.*
*rinth.*6.16.

Deus probatur : quia æternus eſt, *Gen*1.2. *Hebr.*9.
quia cum in ſolius Dei nomen ſit baptizandum, in Spiritum
nomen baptizare iubemur, *Matth.*28.19. *Marc.*10.*verſicul.*
cum nemo ſit bonus niſi Deus, *Matth.*19.17. *Marc.*10.
10. Spiritus ſanctus bonus dicitur, *Pſalm.*143.10. *quia*
præeſt, dat illi Apoſtolos & Doctores, omnium bonorum
fons, atque author eſt, *Eſa.*48.*verſ.*16. *Actor.*13.2. & 10.
33.1. *Corinth.*12.*verſicul.*6.11. *quia* illa ſua bona pro liberrima
luntate omnibus prout vult diſtribuit, & communicat,
*thior.*12.*Verſicul.*4.5.7.8.9.10.11. vbi etiam manifeſte
diſcernitur, *quia* creator eſt, *Iob.*26.13. & 33.4. *Pſalm.*33.6.
tam in rebus quibuslibet creat, *Pſalm* 104.30. *quia*
patris voluntatis conſcius, 2. *Corinth.*2.*Verſicul.*10.11. *quia*
mnis conſolationis author Deus ſit. *Rom.*15.5.2. *Corinth.*1.
3. Spiritus ſanctus conſolator corda credentium, vnde
lator appellatur. *Ioan.*14.*Verſicul.*16.26. & 15.16. & 16.7.
Patre & Filio coniungitur, *Matth.*28.16.2. *Corinth.*13.13.
non niſi à Deo doceantur fideles intrinſecus, *Eſa.*54.13.
45. Spiritus ſanctus docere dicitur, *Luc.*12.12. *Ioan.*14.26.
2. *Ioan.*2.17.1. *Quia* Dominus dicitur & Deus, 1. *Corinth.*
5. Atqui ſi donum tantum aut motus eſſet, Dominus
ceretur : motus enim & donum Dominus, appellari non
Quia cum ſolus Iehoua, verus Deus eduxerit populum
pto, *Exod.*20.2. Spiritus ſanctus ductor populi ex Ægypto
tur, *Eſa.*63.14. *quia* mouet corda intrinſecus vt oremus,
8. *verſicul.*26. *quia* cum liberos facere ſit Dei opus, Spiritus
ctus liberos facit : 1. *Corinth.*3.*Verſic.*17. *quia* cum ſolius
iuſtificare, *Roman.*4.5. Spiritus ſanctus iuſtificare dicitur,
rinth 6.1. *quia* noſtræ regenerationis tanquam parens eſt,
*Verſicul.*6.8. *quia* peccatum in eum admiſſum, blaſphemia,
impium in diuinitatem delictum dicitur, *Matth.*12.31.
populi Iſraelitici rebellio contra ſolum verum & æternum
facta fuiſſe legatur paſſim in Scriptura : populus
in Spiritum ſanctum rebellis fuiſſe dicitur, *Pſalm.*78.40.
10. *Quia,* cum ſanctificare ſit ſolius Dei proprium, Spiritus
ctus dicitur Spiritus ſanctificationis, id eſt, ſanctificans,
Quia cum omnis ſapientia & loquendi facultas ſit ſolius
Dei, ac proinde ab ipſo petenda, *Exod.*4.11. *Iac.*12. *verſ.*5.17.
ſanctus & ſapientiam & loquendi facultatem conferre
*Matth.*10.*verſicul.*19.20. *Marc.*13.11. *Luc.*12. *Verſicul* 14.15.
16.

…1.*Corinthior.*2.13 & 12.8. *Quia* cum præcipiatur ne De-
…*Deuteron.*6.16.*Matth.*4.7. ne Spiritus ſanctus ten-
…*Actor.*5.9. ſicut nec Chriſtus tentandus eſt, 1. *Corin-*
…*Quia* cum ſolius Dei verbum ſit audiendum, & in præce-
…ambulandum, *Ezech.*20.*v.*18 19.20. *Luc.*11. 28. verba ſpi
…audienda præcipiuntur. *Apocal.*2.*v.*7.17.29. *Quia* Chri-
…ſpiritus Dei edidiſſe miracula dicitur, *Roman.*15.19. *Quia*
…*Ioan.*5, non ſecus ac Filius, *Ioan.* 14. eiuſdem ergo eſſen-
…filio. *Quia* verba illa quæ prophetæ palam Deo exercituũ
…*Leuitic.*26.12.13. *Pſalm.* 95.7.8. *Eſa.* 6.7.9. ſpiritui ſancto
…*Actorum.*28.25.26.1.*Corinthior.* 3.7. & 6.19. 2. *Corin-*
…*Hebr.*3.7.8.9.

…autem creatura non ſit, probatur: *Quia* omnis creatura
…ſubiecta eſt, *Rom.*8.20. ergo idem & de ſpiritu ſancto dicen-
…ſi creatura eſſet, quod eſt ἄτοπον prorſus & abſurdum,
…ſpiritus, ibi ſit libertas, *Corinth.*3.17. & ſpiritus ſit æternus,
…14 *Quia* cum ab increato procedat, *Ioan.* 15.26. increatus
…eſt. Quod autem ſpiritus ſanctus vltimo loco ponitur,
…2.*Corinthior.*13.13. neminem conturbet, nam & primo
…legitur, 1.*Corinth.* 12. 4. *Quia* etiam profunditates Dei
…*Corin.*2.10. Atqui id creaturæ non competit. *Quia* habi-
…*Rom.*8.9.1.*Corinth.*3.16 & 6.19. 2. *Cor.* 6.16. 2. *Tim.*1.14.
…filius veri Dei proprium, *Leu.* 26.12.2.*Cor.*7.16. *Quia* filios
…in quibus habitat, *Rom.* 8. 14. quod creatura efficere
…*Quia* viuificat, *Rom.*8.12. atqui viuificare nulla creatu-
…*Quia* Chriſtum in deſertum in Galilæam abduxit, *Luc.* 4.
…qui Chriſtus, vnigenitus Dei filius, non fuit ita imbe-
…creati ſpiritus virtute indigeret: *Quia* renaſcimur per
…ſanctum, *Ioan.*3.5. 1. *Petr.*1.23. quod creaturæ tribui non

…aut motus aut donum tantum non ſit, ſed vera hypoſta-
…perſona, probatur è proprietatibus perſonæ ſubſiſtenti com-
…*Quia* tribuitur illi vox, *Act.*13.2. *Apoc* 2 7. 17. 29. libera
…1.*Corint.*12.11. vbi etiam manifeſte diſtinguitur à ſuis do-

…ſanctus aquæ nomine ſignificatur. *Eſa.* 44.3. *Ioan.* 3.5.
…10.22. & ignis, *Matth.*3.11. ab ipſius in nobis effectu. Spiri-
…Arrhabo, 2.*Corinthior* 2.22. & 5.5. *Galat.*4.6. *Epheſ.*1. 13.
…in cordibus noſtris futuræ hæreditatis certitudinem ſuo
…ſtabilit, confirmat & obſignat, *Rom.* 8. 15. Spiritus ſan-
…donorum donorum diſtributor, 1. *Corinthior.*12.11. Digitus
…20.21. piorum doctor. *Matth.*10.20. *Ioan.*14.26. *Actor.* 6.
…2.12.1.*Ioan.*2.27. Piorum dux *Roman.*8.9. ſemen dicitur,
…Ab effectu, quod eius virtute tanquam ex ſemine quodam
…omnes efficiamur. Sigillum, 2.*Corint.*1.21, *Eph.* 4. 30. παρα-
…quod & Chriſto tribuitur, ſed diuerſa prorſus quam Spiritui
…tione. Teſtis Chriſtus *Ioan.* 15. 26. 1. *Ioan.*5.7. Virtus ex alto,
…49. vnctio, 1. *Ioan.* 2.20.27.

…ſanctus minime contriſtandus. *Epheſ.*4. ſpiritus ſanctus
…datus, *Ioan.*20.22. *Act.* 23.4 33. in fideles copioſe effuſus eſt,
…ſpiritus (id eſt, lumen & afflatus Dei in mentibus refulgent)
…extinguendus, 1. *Theſſ.*5. 19. Per os Dauidis locutus eſt, 2.
…*Act.*1.16. in Prophetis locutus dicitur, 28. 25, *Hebræorum.*3.
…1.*Petr* 1.11. 2. *Pet.*1.21. ſpiritus ſanctus, Eccleſiæ promiſſus,
…*Ezech.*11.19. & 26.27 & 39.29. *Ioel* 2.28. *Zach.*12.10. *Matt.*
…13 & 24.49. *Ioan.*7.39 & 14.16.26 & 15.26 & 16.7. *Actor.*1.4
…ſpiritus ſanctus non tentandus, 5.9. Quomodo agnoſcitur, 1.
…24.2. ſuper Chriſtum deſcendit, *Matth.* 3.16. *Ioan.*1.32.33. In
…habitat, *Romanor.* 8 9. 1.*Corinthior* 3. 16. 2. *Timoth.* 1. 14. 1. *Ioan.*3.
…4.13. Interpellat pro nobis, *Romanor.*8.29. Non quod apud
…, vel Filium ipſe ſit Mediator, ſed quia nos ad preces inſti-
…adeo veluti verba & ſuſpiria nobis intus dictat. Sic dicitur
…*Galat.*4.6. Quoniam facit ipſe vt clamemus, quemadmo-
…ſupplicatur, *Rom* 8.15. Spiritus viuificat, 6.63.
…ſancti perſonæ propria attributa, *Ioan.* 15.26 & 16.7.8.13.
…*Corinth.*12.3.4.2.*Corinth.*1.21,22. & 13. 13. 14. *Eph.* 1.13.14.1.*Theſ-*
…*Tit.*3.5. *Iacob.*1.25 & 4.5.1.*Ioann.*2.27. & 5.8. ſpiritus fructus,
…5.22. ſpiritus nouitas, *Ioan.*7. 6. ſpiritus prudentia, 8.8. ſpiritus
…carne pugna, *Galat.* 6. 17. ſpiritus vnitas ſeruanda, *Epheſ.*

…ſpiritu ambulare, *Gal.*5.6.

…ſpiritus ſignificationes varias, accurata quadam diſtinctione cõ-
…, quæ præcedentium veluti compendia dici poſſunt ſubiici-
…1. *Spiritus* igitur, eſſentialiter acceptus, Deus eſt, Pater filius,
…ſanctus incorporeus, ſpiritualis eſſentiæ, indiuiſibilis, ſim-
…4.21. Perſonaliter acceptus, eſt tertia perſona in eſſentia
…, ſpiritus Dei & domini, nempe Patris & filii, verus etiam
…& æternus, conſubſtantialis, omnipotens, &c. 2. Spiritus, pro
…Chriſti natura, *Romanor.* 1. 4. *Corinthior.* 15.45. 1. *Tim.*3.16.1.
…3.18. ſpiritus, efficax præſentia ſpiritus ſancti totum corpus
…myſticum permeantis, 1.*Cor.*6.17. *Epheſ.*4.4. Spiritus, pro
…ſumma in Deo, quiduis in mundo & Eccleſia irreprehen
…extra ſupraque humanam cenſuram agente, *Malach.* 2.15.
…nomine ſpiritus intelliguntur affectus illi, quos S. Scriptura Deo hu-
manitus tribuit. *Exod.*15.8.2.*Sam.*22. 16. *Iob.* 4. 9. & 15.30. *Pſal.*33.6.
*Eſai.*30.28.

3. Spiritus deorum, id eſt, eximius & diuinus quidam ſpiritus, mortali homini conceſſus, *Dan.*4.5.6 & 5.11. 14. ſpiritus, is qui ſpiritus ſancti dono peculiari ſe præditum eſſe aſſerit, 1. *Ioan.*4.*v.*1.2.3.6. ſpiritus pro organo per quod ſanctus ſpiritus vitam infundit & operatur in electis Dei, *Ioan.*6.63. ſpiritus, pars regenerata in electis, carni oppoſita, *Rom.*8.*v.*6.6.9.10. *Gal.*5.17. 4. Spiritus, pro pietatis ſtudio à ſancto ſpiritu profecto, *Gal.* 5.8. pro reuelatione à ſpiritu ſancto prolata, 2.*Theſſ.*2.2. pro hominibus, prophetia dono ornatis, 1.*Tim.*4.1. pro ſpirituali dono, 1.*Cor.*4.12. pro eo qui adoptionis gratia præditus eſt, *Ioan.*3.6. pro ſpirituali modo, legali externo ritui oppoſitus, *Ioan.*4.14.24. *Phil.*3.3. pro ſpirituali ratione & vi fidei quæ diuinis promiſſionibus innititur, *Gal.* 4.19, Pro verbo Chriſti *Eſa.*11.4. 2.*Theſſ.*2.8.

5. Spiritus nominantur Angeli boni, *Iob.*4.15 *Act.* 23.9.10. *Heb.* 1.14. Et Angeli mali *Iudic.* 9.15. 1.*Sam.*16.14. 1.*Reg.*22.*v.*21.22. *Matth* 8.16. *Epheſ.*2.2 *Apoc.*16.13 & 18. 2. Spiritus immundus, vide Satan. Spiritus mutus & ſurdus cacodæmon nominatur ab effectu, quoniam mutum & ſurdum reddiderat hominem, *Marc.*9.17 &c. Spiritus, id eſt, ii qui in Eccleſia iactant, ſe ſpiritualibus donis eſſe præditos, vt ſuas hæreſes facilius ſpargant, probandi ſunt, 1. *Corinth.* 14.29. 1. *Theſſal.*5.21. 1. *Ioann.* 4.1. Spiritus, anima rationalis & immortalis, *Pſalm.* 32. 6. *Zach.* 12, 1. *Matth.*27 50. *Act.* 23.8. 1. *Petr.*3.19. Animus humanus, in quo ſedes voluntatis & affectuum, *Gen.*41.27 *Luc.*1.47. *Ioann.*11.33. *Act.*17.16. 1 *Cor.*11. 2 *Cor.* 7.13. 1. *Petr.* 3.4. Affectus & motus ſpiritualis, boni vel mali, *Num.*5.14 *Oſe.* 14. 12 *Luc* 9. 55. *Rom.*11.8.

6. Spiritus vitalis, pro animantium habitu, *Geneſ.*9.17. *Pſalm* 78.39 & 104.29 *Apoc.* 11.11 & 13. 15. pro viſione mentali, *Ezech.* 37.1 *Apoc.*1.10 & 4.2 & 17.3 & 21.10. pro creatu omni quæ vitali ſpiritu & habitu prædita eſt, *Pſalm* 150.6. Spiritus mundi, 1.*Cor.*2.12. Spiritus erroris, 1.*Tim.*4.1. Spiritus, pro ſpectro, *Luc.*24.*v.*37.39. Spiritus oris dicitur Rex & Princeps cuius beneficio ſubditi reſpirare & vitam tradere videntur. *Lament.*4.20. Spiritus, pro concentu & ſtrepitu, *Ezech.*26.13. pro vento, *Gen.*8.1. *Pſalm.*104.4 & 147. 18. pro vanitate, *Mich.* 2.11. Spiritualis & ſpirituales, 1.*Corint.* 2. *verſ.* 13. 15. *Galat.* 5.1.

❡ Sententiae Biblicae

O quam bonus & ſuauis eſt, Domine, ſpiritus tuus in omnibus! *Sapien.*12.1.

Quicunq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra ſpiritum ſanctum, non remittetur ei neq; in hoc ſæculo, neq; in futuro, *Matt* 12.

Spiritus omnia ſcrutatus, etiam profunda Dei, 1 *Corinthior. ſecundo.*

Hæc omnia operatur vnus atq; idem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult. *ibi.*12.

Vbi ſpiritus Domini, ibi libertas 2.*Cor.*3.

Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, per ſpiritum S. qui datus eſt nobis. *Rom.*5.

Nam quid oremus ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. *ibid.*8.

Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba pater. *ibid.*

Signati eſtis ſpiritu S. promiſſionis qui eſt pignus hæreditatis noſtræ. *Eph.*1.

Spiritus ſanctus docebit vos in ipſa hora, quid oporteat vos dicere. *Luc.*12.

❡ Patrvm Sententiæ.

Sanctum ſemper opus in me ſpira, vt cogitem: compelle, vt faciam: ſuade, vt te diligam: confirma me, vt te teneam: cuſtodi me, ne te perdam. *Au. in epiſt.*

Spiritus ſapientiæ negligentiam impigre repellit, ſpiritus intellectus diligentiam rationabiliter quærit, ſpiritus conſilii diuinam prouidentiam prudenter inuenit, ſpiritus virtutis inſtigationes fortiter recondit, ſpiritus ſcientiæ obliuionem lubricam diu eſſe integre non ſinit, ſpiritus pietatis humanam fragilitatem clementer indulget, ſpiritus timoris Dei improuidam ignorantiam ardenter decoquit, & bene replet. *Hieronymus ſuper. Marcum.*

Porro ad faciendum bonum quid in nobis bonus ſpiritus operatur? profecto monet, mouet & docet: monet memoriam, mouet voluntatem, & docet rationem: nec minimam paleam intra cordis, quod poſſidet habitaculum patitur reſidere, ſed ſtatim igne ſubtiliſſime circumſpectionis & compunctionis exurit ſpiritus dulcis & ſuauis. *Greg. in mor.*

Habitare in corpore animam, probant vitales ſenſus corporis:

habitare anima ſpiritum, probat vita ſpiritualis: Illud ex viſu & auditu dignoſcitur, iſtud ex charitate & humilitate, cæteriſq; virtutibus. *ibid.*

Spiritus ſanctus in linguis igneis apparuit, quia omnes, quos repleuit ardentes pariter & loquentes fecit. *in hom.*

Quia Dominus diſcipulos & zelo ſuccenſos, & verbo eruditos intus reddit, foras linguas igneas oſtendit: in ſignificatione admota ſunt elementa, vt ignem & ſonitum ſentirent corpora, igne vero inuiſibili, & voce ſine ſonitu docerentur corda. Foris ergo fuit ignis qui apparuit, ſed intus qui ſcientiam dedit. *In moralibus.*

Idcirco Spiritus ſanctus in igne & columba nobis monſtratus eſt, quia videlicet omnes, quos implet, & columbæ ſimplicitate manſuetos, & igne zeli ardentes exhibet. Nequaquam ergo Spiritus ſanctus plenus eſt: qui aut tranquillitate manſuetudinis feruorem æmulationis deſerit, aut rurſus in æmulationis ardore virtute manſuetudinis amittit. *ibid.*

Spiritus Sanctus contra ſingula tentamenta erudit, & in ſeptem virtutibus temperat: nempe contra ſtultitiam ſapientiam, contra hebetudinem intellectum, contra præcipitationem conſilium, contra timorem fortitudinem, contra ignorantiam ſcientiam, contra duritiem pietatem, contra ſuperbiam Dei timorem. *ibid.*

In terra datur ſpiritus, vt diligatur proximus, è cœlo datur Spiritus, vt diligatur Deus: ſicut ergo vna eſt charitas & duo præcepta, ita vnus ſpiritus, & duo dona. *Homilia vigeſima ſexta.*

Conſidero patres noui & veteris teſtamenti, Dauid, Danielem Amos, Petrum, & Paulum, & Matthæum, & apertis oculis fide intueor: implet namque Spiritus ſanctus puerum citharœdum, & Pſalmiſtam facit: implet abſtinentem puerum, & iudicem ſenum facit: implet paſtorem armentarium, & prophetam facit: implet piſcatorem & principem Apoſtolorum facit: implet perſecutorem, & doctorem gentium facit: implet publicanum, & Euangeliſtam facit: quam ergo inſani ſumus, qui hunc ſpiritum non quærimus. *ſup. Ezech.*

Abſque vlla dubitatione conuenienter accipitur, vt à Spiritu ſancto ductus credatur, vt illuc eum ſuus Spiritus duceret, vbi eum ad tentandum ſpiritus malignus inueniret. *ſuper Matthæum.*

Cum abſque corporis adminiculo nec beſtialis ſpiritus, nec ſeruus conditionis debitum ſoluere, nec ſpiritualis cœleſtiſq; creatura implere miniſterium pietatis, nec rationalis anima tam proximo quam etiam ſibi ſufficiat conſulere ad ſalutem, liquet omnem creatum ſpiritum ſiue vt iuuet, ſiue vt iuuetur, ſiue ſimul vt iuuet & iuuetur, corporeo prorſus indigere ſolatio. *Ber ſup. cant ſerm. 5.*

Spiritus Paracletus dat pignus ſalutis, robur vitæ, ſcientiæ lumen, pignus ſalutis, vt ipſe reddat teſtimonium ſpiritui tuo, quod filius Dei ſis. Robur vitæ, vt quod per naturam tibi eſt impoſſibile, per gratiam eius non ſolum poſſibile, ſed etiam facile fiat: lumen ſcientiæ, vt cum omnia bene feceris, te ſeruum inutilem putes: & quicquid boni in te inueneris, illi tribuas, à quo omne bonum eſt. In tribus iſtis Spiritus ſanctus docebit te omnia, quæ pertinent ad ſalutem. *In ſerm. 2. Pentecoſt.*

Spiritus ſanctus multiplex dicitur, quia multipliciter filiis inſpiretur, conceditur enim ad vſum, ad miraculum, ad ſalutem, ad auxilium, ad ſolatium, ad feruorem. Ad vſum vitæ bonis & malis communia bona abundantiſſime tribuens. Ad miraculum, in ſignis & prodigiis. Ad ſalutem, quum toto corde reuertitur ad dominum Deum. Ad auxilium, quum in omni colluctatione adiuuat infirmitatem noſtram. Ad ſolatium, quum teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro, quod filii Dei ſumus. Ad feruorem quum in cordibus perfectorum vehementius ſpirans validum ignem charitatis accendit, vt non ſolum in ſpe filiorum Dei, ſed etiam tribulationibus glorientur, contumeliæ gloriam reportantes. *ſer. 15. Pentecoſt.*

Spiritus Ieſus, ſpiritus bonus, ſpiritus ſanctus, ſpiritus rectus, ſpiritus dulcis, ſpiritus fortis infirma roborans, aſpera planans, corda purificans, quicquid in hoc ſeculo nequam videtur, difficile & anguſtum, leue facit, & hic illatum opprobrium gaudium iudicat, deſpectionem exaltationem eſſe perſuadet. *Bernardus.*

O quam velox eſt ſermo ſapientiæ! & vbi Deus magiſter eſt, cito diſcitur quod docetur. Non eſt adhibita interpretatio ad audiendum, non conſuetudo ad vſum, non tempus ad ſtudium, ſed ſpirante, vbi voluit ſpiritu veritatis. propriæ ſingularum gentium vox euangelicæ prædicationis intonuit, ab hoc die imbres chariſmatum, flumina benedictionum omne deſertum & vniuerſam aridam rigauerunt *Leo Pap. in ſer. de Pentecoſt.*

Nulla in diſcendo mora eſt, vbi Spiritus ſanctus doctor adeſt. *Beda hom. 9. in Luc.*

Septem graduum erat aſcenſus ciuitatis, ſunt enim multi, qui iam per ſeptem gradus, id eſt, per ſancti Spiritus ſeptiformem gratiam, aditum vitæ cœleſtis inueniunt: per timorem Dei humiles, per pietatis ſtudium miſericordes, per ſcientiam diſcreti, per mentis fortitudinem liberi, per conſilium cauti, per intellectum prouidi, per ſapientiam maturi. *ſup. Ezech.*

Spiritus ſanctus in columba & igne apparuit, quia omne … eius gratia tangitur, & manſuetudinis lenitate tranquilla … iuſtitiæ fit accenſum. *in hom.*

❡ Similitudines.

Laurentii Iuſtiniani patriarchæ. Dum terreni reges & principes vrbium ſuarum poſſeſſores pacifici fieri appet… dentia & huiuſmodi ingenii caliditate vtuntur, vt videl… tatibus amoueant, & condemnent quotquot ſui princip… ctos habent, ac ſuæ dominationi aduerſarios effici poſſe… quatenus ablatis ſeditionis fautoribus tute & abſque m… dominari. Conſueuit quoque doctus agricola vomere… tes ex agro diuellere: ne forte ſi reuiuiſcerent: ſeminat… maturum præfocarent fructum. Sic quilibet Chriſti ſer… quis animi ſui inordinatis moribus pacifice principari… ſpiritualem fructum Deo amabilem ex agro interiori… que hominum perferre cupit, agere non deſiſtat. Stud… ſolerter abdicare à ſe omnem cordis ſui fictam & c… intentionem & affectionem: atque ſupprimere per… ordinatum vſum membrorum corporalium: vt ſegreg… ta per virtutis habitum, & continentiæ magiſterium … minis carnali & vitioſa conſuetudine, Deo pacifice & … re queat dominatrix anima: atque per laudabilia ſp… citationis opera fructum ex ſe valeat vberem produc… Habent quippe cuncta corporis membra, actuum … henſibiles motus, habent ſpiritui aduerſantes inolita… ſcentias, de quibus innumerabilia generantur delicta qu… plinæ rigore diligenter conculcentur, graue animæ p… runt, miſerabilemque ruinam. *De diſciplina ac perfec… ſtic. ca. 15.*

Puerorum mos eſt, cuncta ſecundum ſenſum eligere … ſapiunt, niſi quod pulchreſcit viſu, mulcet auditu, len… ratu, ſagit guſtu, ac molleſcit attactu. At ſpiritualis h… diiudicans, hæc parui pendens, ſola ſpiritualium exa… lectatur. *in ligno Vitæ. c. 8. oratione.*

Chriſti Saluatoris. Spiritus vbi vult ſpirat, & vocem … neſcis vnde veniat & quo vadat: Sic & omnis qui natus … *Ioan. 5.*

Pauli Apoſtoli. Quis hominum nouit ea, quæ ſunt h… ſpiritus hominis qui eſt in eo? Sic & ea quæ ſunt Dei, nem… ſi ſpiritus Dei, *1 Cor. 2.*

Chryſoſtomi. Sicut non eſt poſſibile, vt ex ſola pluuia … tur terra, niſi flauerit ſuper eam ventus: Sic non eſt poſſ… doctrina corrigat hominem, niſi cooperatus fuerit ſp… in corde ipſius *in 7. Matth. hom. 20,*

Spiritus ſanctus ignis eſt, vt excitamentum, & feruore… & peccatorum abſumptionem ſignificet. Aquam dic… lutionem & refrigerium, quibus ipſum accipientes anim… Etenim tanquam hortum virentem, & ſemper floren… bus comantem, ita promptam animam diſponit, vt nu… nullis ſatanæ inſidiis diſtrahi ſinat, ſed omnia ardent… la extinguat. *hom. 31. in Ioan.*

Sicut ſi quis fontem intus habeat, nunquam ſitiret: … hanc aquam habuerit. *ibid.*

Si rex miſſis literis iubeat vinctos è carcere dimitti g… ac lætitia. Deus autem mittit ſpiritum è cœlis, non reliq… debitæ, ſed vniuerſa peccata condonans: & omnes fle… *Hom. 2. in Acta Apoſt.*

Sicut in conuiuiis qui acceperit arrabonem fidem hab… rus eſt de toto reliquo: Ita & tu cum acceperis arrabon… dona, inquam, non iam dubitare debes de cæteris bonis … tis. *Hom. de reſurrectione.*

Quemadmodum milites in multitudinem erupturos … tur exire, priuſquam armati fuerint: neque quiſquam … carcere proſilire, priuſquam aurigam nacti ſint: Ita nec … ſcipulos ſuos paſſus eſt in acie conſpici, priuſquam deſcen… ritus, ne facile caperentur, & abducerentur a multitudine … *Acta. Apoſt.*

Sicut nauis, quæ proſpero flatu fertur in pelago, non … pediri, neq; demergi vſquequo proſpero vento ac perſeue… fruitur, ſed etiam poſt nauigationem gloria eis magna c… nautis, ſiue exulatis: illis quidem requiem tribuens, quod … migationis non fuerint fatigati: illis autem quod eos … ſtia liberauit, & nauigationem illam hilarem fecit, & velut … lum illis iucundum ipſam proſperitatem curſus attribu… anima à diuino adiuta ſpiritu, omnibus rebus ſuperior … nibus fluctuationibus vitæ huius eminebit, & vitam … centem vehementius quam illa nauis incedit, vtpote quæ … to impellitur, ſed ob ipſo paracleto fertur, mũda vela poſſi… na proſperis flatibus omnem remiſſionem & diſſolution… mente diſcutiens, Sicut enim in velis iactatis ventus …

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

...etiam ſpiritus ſanctus in anima remiſſa & ſegni non ...manere. *Homil. vigeſima quarta in epiſtolam ad He-*

...arum ſtamina flatum venti non ſuſcipiunt. Sic neq; ...ris,neq; homo animalis gratiam poterit Spiritus ſancti ... *24.epiſt ad Hebr.*

...nautum vacuam gubernatorem nautas, funes, anchoras, ...olira,& nuſquam eſſe ſpiritum venti: nonne tardat om... ...ſunq; eſt apparatus, ſi deſit operatio ſpiritus? Ita fieri ſo... ...ſermonis ampla ſuppellex,& mens profunda, & eloquē... ...ligentia:& non adſit Spiritus ſanctus, qui vim ſuppediett, ...omnia. *De ſancto adorando ſpiritu.*

...Quemadmodum vultuum imagines non in qualibet ma... ...tur, ſed in iis duntaxat, quæ læuorem & pellucentiam ...habent. Ita non in quibuslibet mentibus operatio Spiri... ...quæ nihil habent obliquum, nihil obtortum. *In Eſa-*

...admodum ars eſt in eo qui nactus eſt illam: Ita gratia Spi... ...qui recepit, ſemper quidem præſens, at non perpetuo o... Nam & ars potentia quidem eſt in artifice, actu vero tum, ...ndum illam operatur. Itidem Spiritus ſemper quidem ...ſed operatur in illis iuxta vtilitatem, aut in prophetiis, ...onibus, aliiſque, miraculorum operationibus. *De ſpi-*

...admodum ſi in nocte tollis lucernam è domo, ſupereſt, vt ...oculi, nihil operentur virtutes, nec agnoſcatur rerum ...per ignorantiam aurum perinde conculcetur. ac ſi fer... ...in intelligibili gubernatione, impoſſibile eſt illam in... ...nere vitam abſque Spiritu: nihilo profecto magis, quam ...in recto ordine manere poteſt abſente duce, aut chorus in ...nisi adſit chori præfectus, qui temperet harmoniam.

...iuxta floridos colores poſita ſunt, è ſplendore proma... ...antur & ipſa: Sic qui euidenter intendit oculos in Spiri... ...ius gloria quodam modo transformatur, vt fiat illuſtri... ...ritate à Spiritu promanante, ceu luce, corde illuminan-... *...piritu S.*

...S. Sic omnes participes ſunt, vt ipſe maneat integer, ra... ...mortem: cuius beneficium ſi adeſt ei qui fruitur, quaſi ...quam & terram illuſtret, & mare, & aeri miſceatur: Itidem ...ſanctus, vnicuiq; capacium quum adſit, quaſi ſoli, omni... ...entiam & integram gratiam infundit quo fruuntur, quæ... ...illo participant, non quantum ipſa ſua natura poſſunt ca... ...quantum poteſt ille. *De ſpiritu ſancto.*

...admodum corpora illuſtria perlucidaque contracta radio ...& ipſa ſupra modum ſplendida, & alium fulgorem ex ſe... ...fundunt. Sic & animæ Spiritu afflatæ ac Spiritu illuſtratæ, fi... ...ſpirituales, & in alios gratiam emittunt. Hinc futurorū ...arcanorum intelligentia, occultorum comprehenſio, do... ...diſtributiones, cœleſtis conuerſatio, cum angelis chorea: ...gaudium nunquam finiendum, hinc in Deo perſeuerantia, hinc ...cum Deo, & quo nihil ſublimius expeti poteſt, hinc eſt vt ... *De ſpiritu ſancto.*

...admodum in ſpeculo impurgato, rerum imagines intue... ...poſſunt: Sic homo Spiritus ſancti illuſtrationem recipere nō ...ſi peccatum & carnis affectionem abiiciat. *Apud Maxi-*

...zianzeni. Quin neq; Spiritus curioſe ſcruteris proceſſum, ...mihi quod filius, quod ex patre: & quod hic ſit pater, ille ...: & nihil in his curioſe ſcrutor, ne in vocibus quæ penitus ...elocutionem ſuperant humanam, mihi accidat quod vi... ...in radios dirigitur ſola res. Quantum enim quis plus & ...us videre voluerit, tanto magis ſenſu læditur: & dum inti... ...cernere quærit, etiam illo quod plus eſt priuatur, quum res ...debet, longe etiam viſum exuperet, ſi illam totam videre ...& non ita quemadmodum cernere eſt tutum, *In oratione ...epiſcopali.*

...admodum lucis radii habitum inter ſe iuxta naturam ha... ...indiuiſibilem, & nec à luce ſegregantur, aut inuicem abſcin... ...ſed ad nos vſq; gratiam luminis mittunt: Eodem etiam mo... ...ator noſter, & Spiritus ſanctus geminus patris radius, ad nos ...ritatis lumen ſubminiſtrat, Patriq; communicat, *Ad Eua... de Deitate.*

...igenis. Si nauiges, & in naui poſitus vides terras ac promon... ...& montes tranſeuntia, non quod illa continuo moueantur, ſed ...vento proſpere flante tranſis illa, ſe ſubducere videntur ac fer... ...in hoc ſeculo, ſancto Spiritu mentem tuam perflante & ſpi... ...ſecundo ac proſpero nauiges curſu: pertranſibis ſenſu tuo ō... ...hæc quæ videtur, quia temporalia ſunt, & intueris illa quæ æ... ...ſunt, ſine dubio dices: Quia hæc omnia quæ videntur, iam non ...quia nec futura ſunt. *Hom 5. in Pſ. 36.*

...Didymi Alexandrini. Quomodo diſciplinæ, & virtutis aſſum... ...ſignaculum & figuram (vt ita dicam) in ſuum ſenſum recipit, eius ſcientiæ, quam aſſumpſit: Sic & is qui Spiritus ſancti particeps efficitur, per communionem eius fit ſpiritualis pariter & ſanctus. *Lib. 1. de Spiritu ſancto.*

Pamphili martyris. Quomodo qui aliqua diſciplina plenus eſt qui perfecte eam habet, erudite, & ſubtiliter poteſt de ea proferre ſermonem: Sic qui Spiritum ſanctum conſummate acceperunt, ita vt impleantur eo, cum fiducia verbum Dei loquuntur, quia præſens Spiritus ſanctus dignam Deo vocem miniſtrat. *Lib. de Spiritu S.*

Tertulliani. Aſpice ipſam creaturam paulatim ad fructum promoueri. Granum eſt primo, & de grano frutex oritur: & de frutice arbuſcula enititur. Deniq; rami & frondes inualeſcunt, & totum ab oris nomen expanditur: inde germinis tumor, & flos de germine ſoluitur, & de flore fructus aperitur. Is quoq; rudis aliquandiu & informis, paulatim ætatem ſuam dirigens, eruditur in manſuetudinem ſaporis. Sic & iuſtitia (nam idem Deus iuſtitiæ & creaturæ) primo fuit in rudimentis naturæ Deum metuens. Dehinc per Legem & Prophetas promouit in infantiam. Dehinc per Euangelium efferbuit in iuuentutem. Nunc per paracletum componitur in maturitatem. Hic erit ſolus à Chriſto magiſter & dicendis & verendus: Non enim ab ſe loquetur, ſed quæ mandantur à Chriſto. Hic ſolus anteceſſor, quia ſolus poſt Chriſtum. Hunc qui receperunt, veritatem conſuetudini anteponunt. *De velandis virginibus.*

D. Auguſtini. Vbi ſanctus non adiuuat Spiritus, inſpirans pro concupiſcentia mala concupiſcentiam bonam, hoc eſt, charitatem diffundens in cordibus noſtris, profecto illa lux, quamuis bona auget prohibendo deſiderium malum. Sicut aquæ impetus, ſi in eam non partem ceſſet influer, vehementior fit obice oppoſito, cuius molem cum euicerit, maiore cumulo præcipitatur, violentius per prona peruoluitur. *libr. de Spiritu ac litera, ad Marcell. num. ca. 4.*

Spiritus ſanctus eſt patris & filii amor & connexio: ad ipſum pertinet ſocietas, qua efficimur vnum corpus vnici filii Dei. Sicut enim vnum corpus hominis multis conſtat membris, & vegetat omnia membra vna anima, faciens in oculo vt videat, in aure vt audiat, & ſic in cæteris: Ita Spiritus ſanctus membra corporis Chriſti, quod eſt eccleſia, continet & vegetat. Et ſicut humani corporis membrum præciſum formam quidem qua membrum ſit cognoſcitur, retinet, ſed nequaquam Spiritus ſanctus ſequitur pro præter vnitatem corporis viuat: Sic quicunq; à prædictæ pacis vnitate diuiſus eſt, ſacramentum quidem tanquam formam retinet, ſed Spiritu præter vnitatem non viuit. Fruſtra ergo foris de forma gloriantur, niſi intus Spiritu vegetentur. *Lib. de Gratia.*

Sicut corpus carnis nihil eſt aliud quam caro: Sic donum Spiritus ſancti nihil eſt aliud quam Spiritus ſanctus. *Lib. 15. de Trin. c. 19.*

D. Hieronymi. Mare certe immenſum eſt, & capacitas eius Deo ſoli nota: ex hoc ſi quis velit multis hominibus, ſecundum id quod geſtare queunt, tradere: neceſſe eſt, vt ad menſuram vnicuique tribuat, & partes eius menſuram recipiant, cuius ſolidum immenſurabile eſt. Ita & Spiritus S. immenſus quidem eſt, & nullo fine concluditur: tamen vnicuique datur ſecundum quod expedit. *In 2. ad Epheſ. c. 4.*

Quemadmodum in vulneribus putridis, ne cancer ſerpat, & e mortuum corpus viuas carnes depaſcatur, medici ſtatim vulnus & vrunt cauterio, vel puluere cauterico: Ita Spiritus Dei, finem poſuit mendacio, ne vltra populus Dei pſeudoprophetarum vocibus ſubuertatur. *in ca. 1. Micheæ.*

Martialis epiſcopi. Nulla ſit in nobis inuidia: per hanc enim Spiritus ſanctus mentem derelinquit. Recedente autem Spiritu S. à tabernaculo mentis euacuatur homo dulcedine, & impletur omni amaritutine: nullúſque locus ei eſt in cœlo: quia alienum ſe fecit à bonitate: Efficitur cubile draconum, & habitatio immundorum ſpirituum. Inde ab euaritia ſorbetur, & ab omni dulcedine infructuoſus & ſterilis contabeſcit miſer & derelictus. *In Epiſt. ad Burdegalenſes.*

Paſchaſii. Sed interrogas, vtrum ſemper ſpiritus ex patre procedat? ſemper cum illo ſicut calor ex igne: Ita ſine intermiſſione profertur, vt egredi ſinat. *de Spiritu S.*

Quod Spiritus Si in ſingulos ſediſſe memoratur, id cauſæ eſt, vt intelligatur per plures non fuiſſe diuiſus, manſiſſe in ſingulis totus, ſed ſicut fieri ignibus mos eſt. Hanc enim (vt nouimus) habet naturam ignis accenſus, vt quanti ad crinem purpurei ſplendoris aſpexerint, tantis vſum ſuæ lucis impertiat, tantis miniſterium ſui muneris tribuat, & nihilominus in ſui integritate permaneat: Ita ſancti Spiritus virtus quantumlibet effluat, quantumlibet in plurimos gratia diuinæ largitatis exuperet ſicut probatur recipere menſuram, ita nullam ſentit expenſam. *De Spiritu S.*

Thriueri. Non ſunt omnes hæredes, qui in eadem ſunt familia tantum qui ab iiſdem profecti ſunt parentibus. Neq; ſtatim Chriſtiani aut Chriſti filii qui ſub vmbra latent Eccleſiæ, ſed qui genuinum Chriſti acceperunt ſpiritum. *in Apoc. 65.*

Lucilii Veronii. Quemadmodum nauis in medio maris ſecundo vento

vento multum agitatur, velociter ſuum iter conficit, atq; in tutum portum ſe recipit: Ita homo in his mundi miſeriis atq; impetuoſo calamitatum omnium mari periclitans, motu & afflatu Spiritus ſancti agitatur, vt recta via ingrediatur, atq; in tutum demum veræ beatitudinis portum ſeſe recipiat. *In Memorabilibus.*

Origenis. Sicut cognationem ſui ad inuicem gerunt viſibilia & inuiſibilia, terra & cœlum, anima & caro, corpus & ſpiritus, ex horũ coniunctionibus conſtat hic mundus: Ita etiam S. ſcripturam credendum eſt ex viſibilibus & inuiſibilibus conſtare, veluti ex corpore quodam, literæ ſcilicet quæ videtur, & animæ ſenſus, qui intra ipſam deprehenduntur. Ex ſpiritu ſecundum id, quod etiam quædam in ſe cœleſtia teneat (vt Apoſtolus dicit) quia exemplari, & vmbræ cæleſtium deſeruiunt. Quia ergo hæc ita ſe habeat, inuocantes Deum qui fecit Scripturæ animum & corpus & ſpiritum: corpus quidem his, qui ante nos fuerunt, animam nobis, ſpiritum autem iis, qui in futuro hæreditatem vitæ æternæ conſequentur, per quam perueniat ad regna cœleſtia: eam nunc, quam diximus, legis animam, requiramus. *Homil. 5 in Leuitici.*

Thriuert. Neque pictores, neq; ſtatuarii animam infundunt, ſed alius colorem appingit, alius membra affingit: Eodem diſcrimine diſtant Spiritus & litera, lex vetus & noua. Nam hæc vitam exhibet, illa vero mortẽ redolet: ſcil. ſpiritus robur adiicit, viuificat: lex vero præterquam quod nullam gratiam affundit, etiam exorbitantem morte mulctat, *in apoph* 63.

Pueri dum greſſum tentant, primum aut ferulæ innituntur, aut manu ducuntur: Ita ante Chriſtum Iudæi quibuſdam ceremoniis quaſi pædagogo ad virtutem erudiebantur: verum qui ſpiritum Chriſti acceperunt, ad virtutem vltro accenduntur nec legalibus indigent. *in apoph.* 46.

Sponſa. Sponſalia.

❡ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

SPonſa, Græce, νύμφη, ης, ἡ, & νύμφιος, ου, ὁ, ſponſus, ac νυμφικός, οῦ, ὁ, ſponſalis dicitur: Sunt enim ſponſalia promiſſio futurarum nuptiarum, & fiunt abſolute quadrupliciter, ſcilic. nuda promiſſione, datis arrhis ſponſalitiis, annuli ſubarrhatione, & interueniente iuramento. Et fiunt cum conditione quadrupliciter, ſcilicet quia aut conditio honeſta de bonis ſimpliciter, aut de bonis vtilibus per modum dotis, aut de bonis vtilibus per modum pœnæ, aut conditio inhoneſta contraria bonis matrimonii, *ſecun. B. Thom. Sent. diſt.* 17. *q.* 1. *art* 2.

Spoſalia ſunt futurarum nuptiarum promiſſio, *vt hab* 30, *qu.* 5. *c. Noſtrates*, dicta à ſpondeo. Vnde ſponſus quaſi promiſſus, & ſponſa quaſi promiſſa. Quare poſt contractum matrimonium per verba de præſenti dicuntur vxor & maritus, non ſponſus nec ſponſa.

Sponſa, Hebr. *Callah*, tota pulchra, ſic dicta ab omnimodo ornatu in nuptiarum ſolemnitate: à verbo *Cala.*, conſummauit ex toto, abſoluit in vniuerſum, perfecit ex omni parte. Proprie autem de pulchritudine & forma omnino egregia & conſummata dicitur. Cognationem habet cum *Calah*, conſummatus eſt. quod intranſitiue accipitur. Hinc καλλύνω, orno ex omni parte, καλλύνομαι pulcher ſum, κάλλος, pulchritudo, &c. Lat. colo, cultus, nempe corporis, &c. Verbum *Eras* vel *Aras*, Hebr. ſignificat deſponſauit ſibi puellam in matrimonium, ſubarrhauit, vbi vir & mulier inuicem dant pignora ſponſalitia. Hinc ἀῤῥάβων, arrha, & ῥυσιάζω, pignus capio. Gall. *arrhera, arreſter.*

❡ BIBLICI LOCI.

Sponſaliorum & Sponſarum in patriarcharum & Iſraelitarum hiſtoriis frequens mentio. Sponſa filii Dei, *Pſalm.* 45. *Verſ.* 11. 12. *Ezech* 16. 8. *Oſe.* 2. 19 *Matth.* 6. 15 2. *Cor.* 11. 2. *Epheſ.* 5. 32 *Apoc.* 19. 7 & 21. 2. 9. Immaculata, pulchra, dilecta, ſæpius compellata in Salomonis cantico. A ſponſo ſuo mundata, *Epheſ.* 5. 26. 27.

Sponſus Eccleſiæ Chriſtus, *Eſa.* 54. 5 & 62 4. *Ierem.* 31 22. *Ezech.* 16 8. *Matth.* 9. 15 & 23. 1. *Mar.* 2. 19 & *Luc.* 5. 24. *Ioan.* 3. 29. 1. *Cor.* 11. 2. *Eph.* 5. 24 *Apoc.* 19. 7 & 21. 2.

❡ SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

De ſponſa alteri adiudicata. DIAL. XVII.

Franſc. Petrarch.

DOL.

Sponſam mihi ſententia iudicialis eripuit. R. Aſt aliis fraus, aliis vis aperta. D. Iudiciali ſententia ſponſam amiſi. R. Q[...] ferro alii, quidam) quod fœdiſſimum genus) auro ipſas [...] miſere. Nihil proprium eſt homini, hinc furta & inſid[...] næ, hinc preces, hinc pretia, hinc vltima rerum mors [...] tam temporalium bonorum dominia voluuntur, quod [...] us, fit alterius, mox ad alios tranſiturum, quod in reb[...] rendum, in damnoſis ac grauibus plaudendum eſt. Quid [...] tem volui humana? homo ipſe voluitur, & non ſtat, [...] eſt, quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra [...] quam in eodem ſtatu permanet. Tu ſponſam quereris [...] fugiendo, & in horas decreſcendo aſſidue te amittis. D. [...] iudicio amiſi. R. In campo alii tutius eſt iure congred[...] legibus decertare, quam gladiis, legiſti apud Vergil[...] Lauiniæ competitores quanta lis & quis belli finis? V[...] ſequitur victum mors tibi ſponſa perdita, ſalua eſt vita. [...] priuauit ſponſa. R. Adulter aut raptor forſitan te p[...] eſt ſponſam amiſiſſe quam coniugem. In illa enim [...] hac res. Minor eſt autem ſperatæ quam poſſeſſæ rei, [...] leuior ſpei iactura quam rei. D. Amiſi ſponſam in iudi[...] miſiſti, ſed tuam non eſſe didiciſti. D. Amiſi ſponſam. R. [...] coniugem, multiplici ægritudine liberatur. At qui ſp[...] uatur, vtrumque bonum, ſed ſecundum melius. Qui[...] melius nullum pati vulnus, quam inflicto vulneris re[...] niſſe? ſed vos animorum impulſu (Satyricus ait) & [...] cupidine ducti coniugium optatis, quod adepti perpe[...] immortalibus agitetis querimoniis, & tum facti p[...] factum eſſe non poteſt quumque inefficax pœnitent[...] D. Sponſam, & ſpem prolis amiſi. R. Noli lamenta [...] pars eſt altera præcipitis mortalium voti. Si enim a[...] ptatis, patrumque vxoris. At non ſemper placitura [...] dant ſuperi. Tenes apud Apuleium Madaurenſem, [...] pſa in manus miſella illa virguncula vnam triuii in p[...] riculi plurimum, loco flectit eum cui inſederat aſell[...] uerſum nititur, quia ſecurum iter erat & incautam p[...] damna tẽdentem tacitus arguit, quib. ita luctantibus [...] euaſiſſe videbantur, interueniunt, à quibus in captiu[...] virgo in ſuam perniciem ſtudioſa retrahitur? Haud [...] diuinam prouidentiam, & humanam ſtultitiam d[...] ius eſt quæſtio. Illa futuri præſcia eo vos agit, vbi dulc[...] omnia. Hæc obnititur cœca quidem & miſeris ſuis [...] moras ſæpe quæ vitari poterant obſequendo, & creden[...] mala corripiunt. D. Succubui in iudicio, & amiſi ſp[...] gnus es viciſſe. Nam duobus de vna muliere certantibus [...] rem habet, is perdidit, qui vicit is eſt victus, qui vinc[...] & liber.

❡ BIBLICA EXEMPLA.

Sponſam ambiendi ritus *exempla*: Seruus Abrahæ [...] 24. *v.* 49. Hemor Sichem filio ſuo, 34. 8. Tobias Saram, [...] 13. Raguel filiam ſuam, *Tob* 7. 13. 14. 15. Dauid Abigai[...] 39. 40. Sponſis diſcedentibus bene precandi formula [...] gnati Rebeccæ bene precantur ipſi, *Geneſ.* 24, 60. to[...] ſeniores ipſi Ruth. *Ruth.* 4. 11. Seruitutis propter ſponſ[...] Iacob pro Lia & Rachel, *Gen.* 29. 17 &c. Fortitudinis [...] noris, propter ſponſas præſtiti *exempla*: Othoniel, *Iud.* [...] *Sam.* 18. *v.* 27.

Vide Coniugium, Nuptiæ, Matrimonium.

Spurius.

❡ DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

SPurius, Græce νόθος, ου, ὁ. nonnullis putatur, ſed non[...] eo vocabulo dicitur nothos, hoc eſt, ex adulterio na[...] Latinum vocabulum non habet, ideoque vtimur p[...] incerto patre natus, quem Modeſtinus, Vulgo concep[...] ri ſcribit, ſiue qui eum, patrem habet, quem habere non [...] ſpurios etiam verſus dicimus alterius ac incerti autho[...] de Ariſtarcho:

Quinq; notas ſpuriis verſibus appoſuit,

Spurius, incerto patre natus, ἀπὸ τοῦ σπόρου, i. à ſem[...] rea quod de ſemine patris nulla ſit certitudo: vel [...] quod è meretrice publica, aut quæ ſe multis clam proſt[...] tus, Hebr. *Tame.* i. contaminatus, immundus ſpurcus, ([...] us) pollutus à verbo, *Tamah*, vel *Tame.* Immundus fuit, [...] tus eſt. Inde Lat. Tamino, contamino. Cogitationem [...] *Tamam* abſcondit, item cum nomen Sterquilinium. [...] originem ſuam, vt contaminatam abſcondunt. [...] *Mamzer*, i. natus ex aliena muliere, natus ex adulterio: [...]